

tige Ufer bringend MBh. 2, 2161. f. नेत्री. सूनृतानाम् RV. 1, 92, 7. 113, 4. यज्ञस्य 4, 56, 2. गृवाम् 7, 76, 6. 7. अक्राम् TS. 4, 3, 21, 5. GORR. 3, 4, 21. यस्य मे भवती नेत्री MBh. 3, 4634. गावो यज्ञस्य नेत्र्यः 13, 2696. (नदी) घन्धुनेत्री Bhāg. P. 1, 19, 6. Vgl. नेत्र 1. — 2) m. = नायक der Held eines Stückes Daṣa. 1, 11, 2, 1. Śiṅ. D. 64. — 3) m. Azadirachta indica Juss. (निम्ब) Rāṅ. im ÇKDr. — 4) f. नेत्री a) Führerin; s. u. 1. — b) Fluss MED. r. 55. — c) Ader. — d) Bein. der Lakshmi ÇABDAR. im ÇKDr. — Das fem. नेत्री wird, man weiss nicht recht warum, auf नेत्र zurückgeführt, dessen Suffix dieser Form des fem. zu Liebe ण्न् benannt wird.

नेत्रव्य (wie eben) adj. zu führen, abzuführen, wegzuführen P. 5, 2, 9, Sch. वह्निर्नेत्रव्यं वा (यानम्) Mñā. 98, 24. नेत्रव्यो बालिमार्गेण सर्वभूतगतिं त्वया MBh. 3, 46206. अथर्वं यदि नेत्रव्यो रामो वै स त्वया R. 1, 22, 11 (23, 14 GORR.).

नेत्र (von 2. नेत्र) m. das Amt —, das Geschäft des Führers u. s. w. Bhāg. P. 3, 26, 37.

नेत्रमत् (wie eben) adj. das Wort नेत्र enthaltend AIT. Br. 1, 10.

नेत्र (von 1. नी) VOP. 26, 68. oxyt. AV. parox. P. 3, 2, 182. n. SIDDH. K. 249, b, 3. m. u. 230, b, 6. 1) nom. ag. Leiter, Führer, Lenker TRIK. 3, 3, 358. H. an. 2, 435. MED. r. 55. Erscheint in dieser Bedeutung nur am Ende eines adj. comp. und ist hier gleichbedeutend mit नेत्र, so dass die indischen Grammatiker es in diesem Falle als blossen Stellvertreter von नेत्र betrachten. Nach P. 5, 4, 116, Vārtt. 2. 3 am Ende eines adj. comp. nur im Veda (बृहस्पतिनेत्राः, सोमनेत्राः Sch.; vgl. अग्नि, यम und in Verbindung mit Sternbildnamen (पुष्यनेत्राः, मृगनेत्राः Sch. मृगनेत्रा रात्रिः VOP. 6, 30). Für den Gebrauch von नेत्र am Ende eines adj. comp. in der oben angegebenen Bed. können wir folgende Belege geben: सर्व तत्प्रज्ञानेत्रम् AIT. Up. 5, 3. वनेत्राः सन्ते पुत्राः MBh. 2, 2486. भवनेत्रा रणे शत्रून्विजेष्यतीह पाण्डवाः 7, 3702. धृतिन्या कृतनेत्रायाम् 9, 222. नावं समुद्रं च बालनेत्रामाह्वय धीरे व्यसने निमज्जेत् 2, 2114. कर्मणा दैवनेत्रेण Bhāg. P. 3, 31, 1. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dharma und Vaters des Kunti Bhāg. P. 9, 23, 21; vgl. धर्मनेत्र. eines Sohnes des Sumati MATSJA-P. in VP. 465, N. 17. LIA. I. Anh. xxxii. — 3) n. a) Leitung, Führung: ततस्त्वा ब्रह्मोदकपूतं हि नेत्रमवेत्तव AV. 10, 10, 22. — b) Auge (vgl. नयन) AK. 2, 6, 2, 44. 1, 1, 4, 17. TRIK. H. 575. H. an. MED. HALĀ. 2, 364. KAUC. 106. M. 4, 44. 177. 8, 26. HIP. 3, 16. N. 4, 13. 24, 15. SUÇA. 1, 120, 4. 121, 18. RAĞ. 2, 73. VARĀH. BRH. S. 49, 11. 51, 2. 68, 19. तं नेत्रगोचरं वीक्ष्य im Bereich des Auges sitend Bhāg. P. 3, 17, 5. नेत्रात्सव DHŪRTAS. 80, 16. am Ende eines adj. comp. f. छा MBh. 15, 436. HARIV. 3832. RAĞ. 3, 14. KUMĀRAS. 7, 13. VIKR. 17. ÇRUT. (Br.) 11. KĀURAP. 5. Symbolische Bezeichnung der Zahl zwei SŪRAS. 2, 19, 21. — c) der Strick, durch den der Butterstössel in Bewegung gesetzt wird, TRIK. H. an. MED. VIÇVA beim Schol. zu Viśav. S. 19 (wo नेत्रं मयिगुणो zu lesen ist). मन्थानं मन्दरं कृत्वा तथा नेत्रं च वामुक्तिम् MBh. 1, 1124. HARIV. 12154. R. GORR. 1, 46, 21. Bhāg. P. 8, 7, 1. Schol. zu KĪṬA. ÇA. 356, 10. 363, 3. fgg. — d) das Rohr an einer Klystierspritze SUÇA. 2, 24, 1. 197, 1. 9. 200, 19. fgg. 213, 2. — e) Wurzel AK. 3, 4, 25, 182. TRIK. H. an. MED. HALĀ. 5, 23. VIÇVA a. a. O. — f) eine Art Zeug oder Tuch, = घण्टक AK. = वस्त्र H. an. VIÇVA a. a. O. = वस्त्रभेद MED. Seidenzeug VJUTP. 136. — g) IV. Theil.

Wagen MED. VIÇVA a. a. O. — नेत्री s. u. नेत्र.

नेत्रकनीनिका नेत्र + कनी f. Augensterne P. 7, 3, 45, Vārtt. 7, Sch.

नेत्रकोष नेत्र + कोष m. Blumenknospe, Augapfel: पद्मान्यशोकपुष्पाणि — सीताया नेत्रकोषाभ्यां सदृशानीव R. 3, 79, 28.

नेत्रच्छद नेत्र + छद m. Augenlid AK. 3, 4, 26, 124. ÇABDĀNTHAK. bei WILS.

नेत्रज नेत्र + ज adj. aus den Augen kommend: वारि Thränen R. 2, 37, 15. 4, 61, 1. n. Thräne WILS.

नेत्रजल नेत्र + जल n. Thränen: ऽनवै: R. 5, 25, 56.

नेत्रता (von नेत्र) n. das Auge-Sein: ऽतो या न्नाङ्गुलं आनृतं 63.

नेत्रत्रिभागब्रह्मयशस्विन् (1) m. N. pr. eines Autors Verz. d. Oxf. H. 124, a.

नेत्रपर्वत नेत्र + पर्व m. der äussere Augeneckwinkel Rāṅ. im ÇKDr.

नेत्रपाक s. u. पाक.

नेत्रपिण्ड नेत्र + पिण्ड m. Katze HĀ. 83.

नेत्रपुष्करा नेत्र + पुष्कर f. eine best. Pflanze (s. रुद्रसटा) Rāṅ. im ÇKDr.

नेत्रप्रबन्ध नेत्र + प्रबन्ध m. in der Stelle: कर्णश्रोतः सुकुमारकं च नेत्रप्रबन्धसमम् (v. l. नयनप्र) VARĀH. BRH. S. 58, 7. Aus der Erklärung des Schol. ist kein Licht zu gewinnen.

नेत्रमीना नेत्र + मीन f. eine best. Pflanze, = यवतिक्ता Rāṅ. im ÇKDr.

नेत्रमुष् नेत्र + मुष् adj. die Augen stehend so v. a. die Augen feststehend: रथ MBh. 3, 1720; vgl. दम्पती मुञ्जती प्रभया राक्षो चर्तुषि च मन्त्रे च 2198.

नेत्रयोनि नेत्र + योनि m. 1) Bein. Indra's ÇABDAR. im ÇKDr. Als Indra mit der Ahaijā Ehebruch getrieben hatte, traf ihn der Fluch Gautama's, des Gatten. Auf seinem Körper entstanden Flecken, die einer Yoni ähnlich sahen, die später aber in Augen verwandelt wurden. Daher der Name. — 2) der Mond (der aus Atri's Auge Entstandene) ÇKDr. WILS.

नेत्ररञ्जन नेत्र + रञ्ज n. Augensalbe KĀLIKĀ-P. 68 im ÇKDr.

नेत्ररुज नेत्र + रुज f. Augenübel AK. 3, 4, 25, 203.

1. नेत्ररोग नेत्र + रोग m. Augenkrankheit SUÇA. 1, 118, 4. Verz. d. B. H. No. 975. 1370.

2. नेत्ररोग (wie eben) adj. an den Augen leidend; davon nom. abstr. ऽता f. Augenkrankheit VARĀH. BRH. S. 72, 11.

नेत्ररोगकृन् (1. नेत्ररोग + कृन्) m. N. einer gegen Augenkrankheiten gebrauchten Pflanze, Tragta involucreta Lin. (वृश्चिकाली) Rāṅ. im ÇKDr.

नेत्ररामन् नेत्र + रौ n. als Erkl. von पद्मन् Augensimpern H. 580. नेत्रवस्ति नेत्र + वस्ति eine Klystierspritze mit einem Beutel SUÇA. 2, 196, 2. 200, 18.

नेत्रवस्त्र नेत्र + वस्त्र n. Augenschleier WILS.

नेत्रवारि नेत्र + वारि n. Thränen R. GORR. 2, 111, 12.

नेत्रविष् नेत्र + विष् f. Excretion des Auges SUÇA. 1, 248, 3.

नेत्रविष नेत्र + विष adj. in den Augen Gift habend: घाशीविष MBh. 2, 2140.